

Schoonmaakmiddelen, schoonheidsartikelen, schuimpjes en nog veel meer
Marianne van Rossum en Jan van de Blankevoort

Drogisterij De Salamander was jarenlang een begrip in Oud-Rijswijk. Van 1927 tot 2004 was deze gevestigd in het middenstuk van de Herenstraat in het pand waar nu Pearl zit. Daarna was er een verhuizing naar het pand waar nu de Ekoplaza is gevestigd. Daarna werd de winkel verplaatst naar het beginstuk van de Herenstraat waar nu nog DA Drogisterij & Parfumerie Oud-Rijswijk is te vinden, naast Bakker Piet.

Van 1968 tot een paar jaar geleden was Ad Hoogenboom daar te vinden, eerst als filiaalhouder, daarna als eigenaar en tenslotte werkend voor zijn zoon Benno, nadat die met de euro in zicht het bedrijf had overgenomen. Recent is de drogisterij verkocht, waarna de zaak begin 2018 onder de nieuwe naam van start ging.

We interviewen Ad Hoogenboom in zijn huis aan de Eiklaan in Rijswijk.

Jeugd en gezin

Was Ad voorbestemd om drogist te worden? Daar zag het aanvankelijk helemaal niet naar uit. Hij komt namelijk helemaal niet uit een middenstandsmilieu.

Hij vertelt dat hij in 1939 geboren is in Middelburg als oudste van drie zoons. Zijn grootouders van vaderskant zijn in 1919 op één dag beide aan de Spaanse griep overleden, waardoor zijn vader al op zijn zevende wees werd en met zijn broertje door zijn grootouders werd opgevoed. Zijn grootouders van moederszijde zijn allebei in het Burgerweeshuis opgegroeid. Meisjes werden daar opgevoed voor een huishoudelijke taak, jongens mochten een baan kiezen. Als je 21 werd, werd je geacht het weeshuis te verlaten. "Oma was 1 jaar ouder, dus die moest nog een jaar op opa wachten voor ze konden trouwen." Die grootouders van moederskant hebben een enorme invloed op hem gehad.

Zijn vader is namelijk op 10 augustus 1942 opgepakt door de Sicherheitsdienst, op verdenking van het lidmaatschap van een verzetsgroep. "Hij is getransporteerd naar het Oranjehotel hier in Scheveningen, en vandaar naar Amersfoort en toen naar Vught. Mijn jongste broer is op 15 september van dat jaar geboren. En in het voorjaar van 1943 kreeg mijn moeder toestemming om, met haar drie kinderen, voor de eerste en voor de laatste keer, haar man in kamp Vught te bezoeken;

het jongste zoontje had zijn vader nog nooit gezien, vandaar die toestemming. Als mijn vader en moeder iets tegen elkaar wilden zeggen dat de Duitsers niet mochten horen, moesten de kinderen zoveel mogelijk lawaai maken. Ik zie dat wachthuisje nog voor me.... Maar dat werd de eerste en de laatste keer. Daarna werd hij namelijk als Nacht und Nebel-gevangene naar Dachau overgebracht en van daar naar concentratiekamp Natzweiler waar hij dwangarbeid moest verrichten in een steengroeve. Die gevangenen werden geacht van de aardbodem te verdwijnen. Toen de Amerikanen en de Canadezen Natzweiler naderden, is hij weer naar Dachau gebracht en daar bevrijd. Een dag voordat hij op transport naar Nederland zou worden gesteld, is hij overleden.

Toen Walcheren in september 1944 onder water werd gezet, moest mijn moeder met haar drie kinderen naar het centrum van Middelburg vluchten, en haar ouders vluchtten mee. Mijn grootouders hebben zo tussen 1942 en 1950 ons mede opgevoed. Toen mijn moeder in 1950 hertrouwde, ben ik in Den Haag beland."

Vanaf januari 1951 woont Ad aan de Erasmusweg, met toen nog vrij zicht op de houtzaagmolen en de korenmolen in Rijswijk. Spelen kon in Overvoorde. Ad gaat eerst een jaar naar de mulo, maar blijkt dyslectisch zodat hij over moet stappen naar de ambachtsschool. Hij haalt het diploma bankwerken. Toen was er over dyslexie niet veel bekend, maar had hij wel naar de hbs gewild. Met de mogelijkheden van nu was dat wel haalbaar geweest. Eigenlijk had hij chirurg willen worden...

Op zijn zeventiende gaat hij werken bij apotheek Van Rhee aan de Haagse Jan Luykenstraat. Twee jaar later haalt hij zijn diploma apothekersassistent. En moet in militaire dienst, op 5 december 1959. Na zijn opleiding in Amersfoort werkt hij een half jaar in het militair hospitaal aan de Muzenstraat in Den Haag. Daarna is hij gelegerd in Ermelo. "Op Koninginnedag 1961 heb ik daar mijn vrouw Hillie leren kennen in het Protestants Militair Tehuis waar je als militair 's avonds ontspanning kon vinden. Het was liefde op het eerste gezicht. Drie weken later zit ik bij haar ouders thuis in Wolfheze! Het bleek een gezin te zijn met vijf meisjes en een jongen." Hillie vult aan dat ze die dag - ze had vrij - uit verveling, zo'n beetje meegesleept door een vriendin, naar het PMT was gegaan waar ze nog nooit eerder was geweest. Ze werkt in Ermelo als verpleegkundige in de psychiatrie en vindt, als Ad na zijn diensttijd in Den Haag gaat werken, een baan bij Hulp en Heil in Leidschendam.

Zij trouwen op 20 september 1962 en gaan wonen aan de Valkenboslaan. Na een jaar verhuizen ze naar de Jozef Israëlslaan in Rijswijk, daaronder was ook een winkel van De Salamander. Daar worden hun twee kinderen geboren, Benno in 1964 en Arjen in 1966. Na vijf jaar verkassen ze naar de Klaroenstraat en na weer vijf jaar naar de Mgr. Bekkerslaan. Zo zien ze het stadhuis bouwen en de hele wijk daarachter, en In de Boogaard. "Dus dat uitzicht dat wij vroeger hadden vanaf de Erasmusweg, vier hoog, werd helemaal volgebouwd." Via de Ocarinalaan - de kinderen zijn ondertussen uit huis - komen ze in de Eiklaan terecht waar ze nu 22 jaar wonen. Ondertussen zijn er zeven kleinkinderen, plus nog drie uit een eerder huwelijk van een schoondochter. "Verschillende kleinkinderen wonen al samen, dus het wachten is nu op achterkleinkinderen."

Een van Ad's hobby's is zingen. Hij doet dat al vanaf zijn 25-ste. Nu is hij al weer 10 jaar als tenor bij het Rijswijks Concertkoor actief. Een andere hobby is koken, waar Hillie de recepten voor uitzoekt. Sinds kort heeft hij, of liever gezegd Hillie, een mobiel telefoontje, maar internet? "Opa heeft geen internet. Ik communiceer nog met rookwolken. Het interesseert me niet en ik heb er een bepaalde aversie tegen."

Drogist

In zijn diensttijd heeft Ad het diploma drogist en parfumeur gehaald. In Den Haag wordt hij filiaalhouder in het Salamanderfiliaal aan de Goudenregenstraat. Op zijn 29-ste wordt hij, in 1968, filiaalhouder in de Herenstraat in Rijswijk, als opvolger van meneer Van Schaijk die daar van 1945 tot 1968 had gestaan. “Een jonge snotneus vergeleken met Van Schaijk die alom bekend en bemind was, als ik dat zo mag zeggen. Ik werd aangesproken als ‘meneer Hoogenboom’, het personeel als ‘meneer Jan’ of ‘meneer Joris’. Voor het cachet droegen wij een witte jas. In het begin werkten er alleen mannen, alleen op zaterdag kwamen twee meisjes helpen. Pas later, toen make-up en parfums steeds populairder werden, kwamen er meer vrouwen. Op zaterdagen stond er zeven, acht man personeel.”

Het assortiment dat een drogist verkoopt - en De Salamander verkocht aan particulieren en aan bedrijven - is uiteraard heel divers, ook al in Ads begintijd. “We hadden losse petroleum, terpentine, wasbenzine. Die deden we zelf in glazen literflessen. Een ramp was de caustic soda, gemeen spul dat je liever niet op je handen en armen kreeg.” Er was snoep te koop: schuimpjes, pepermunt, drop - eerst los, later ook in rolletjes, maar losse drop bleef populair - zwart-witpoeder. “Zwart-witpoeder maakten we zelf, van poedersuiker, droppoeder en salmiak, en dat verpakten we in puntzakjes van 10 gram. We verkochten er per week 15 kilo van. We hadden heel veel kruiden: kamille, sennapeulen, sennabladd, peper, alles ook los. Als er een braderie was, stunten we met drop. Je moest een half pond afwegen. Maar zat je er 10 gram boven of onder, dan was de drop gratis. In één weekend is er duizend kilo drop doorheen gegaan. Een zak dropmunten van 250 gram kostte in die tijd, rond 1980, 1 gulden 59. Op zaterdag kreeg elke klant gratis een zakje schuimpjes. Van Schaijk

was daar al mee begonnen. Die zakken schuimpjes maakte later mevrouw Van Eeden. Ze moet in haar leven, hebben Benno en ik uitgerekend, tussen de anderhalf en twee miljoen zakken schuimpjes gevuld hebben." Mevrouw van Eeden maakte ook prachtige pakjes in de decembermaand, en ze maakte schoon. "We waren erg op haar gesteld, sommige klanten dachten dat zij mijn moeder was. Ze woonde in de Emmastraat." Naast de schoonmaakmiddelen, het snoep, de make-up en de parfums waren er ook paramedische hulpmiddelen: De Salamander verhuurde babyweegschalen en verkocht urinalen, ondersteken en zitringen. Rond 1980 verschenen de condooms in de drogisterij. Tot die tijd was de consument aangewezen op de 'middelendepots' van de NVSH, de Nederlandse Vereniging voor Sexuele Hervorming. "Vroeg de juffrouw aan de klant: Kan ik u helpen? 'Ach, ik wacht wel even tot meneer tijd heeft.' Fluisteren, twee vingers opsteken, dan wilde iemand twee pakjes. Met maandverband ging het net zo. Dat moest vaak ingepakt worden in neutraal papier, niemand mocht het zien." Het gerucht dat Ad bij Rijswijkse bordelen zelf grote hoeveelheden condooms afleverde, is grotendeels onwaar. "Ik heb dat misschien één keer gedaan, bij het bordeel in de Kerklaan, boven de garage van Witte."

De Salamander is voortgekomen uit een verfgroothandel en -fabriek, eigendom van Van den Doel, een drogist, en Fray, vertegenwoordiger in verf. Al heel snel na de verffabriek werd de drogisterij gestart die uitgroeide tot een keten van, in de jaren 70, 50 Salamander-zaken in Den Haag en omstreken. Maar door de invoering van het minimumloon en het minimumjeugdloon werden de loonkosten van de zaken te hoog; ze waren als filiaal niet meer rendabel. Filialen werden gesloten of verkocht en dan voortgezet als ondernemingen van kleine zelfstandigen, de 'papa- en mamabedrijven'. De zaak in de Herenstraat was een van de laatste filialen die overbleven en had wel personeel in dienst. Ad Hoogenboom heeft de drogisterij in 1989 op heel mooie voorwaarden kunnen kopen: met een lening van de zoon van Fray tegen een heel gunstige rente, en zonder een vergoeding voor de inventaris. Een tijd heeft hij trouwens nog beits en witkalk verkocht.

De Salamander heeft zich aangesloten bij de Drogisten Associatie, een samenwerkingsverband van zelfstandige drogisten. “Je moest je daarvoor aanmelden, 9 van de 10 keer werd je toegelaten. Je betaalt contributie om de organisatie in stand te houden. Er zijn bijvoorbeeld mensen in dienst die adviezen geven bij het verbouwen of verplaatsen van een winkel. Er is gezamenlijke reclame met eenzelfde folder. De producten die in de folder staan, moet je natuurlijk verkopen. Maar naast een verplicht basispakket aan DA-producten heb je de vrijheid om je assortiment verder zelf te bepalen. Bij de een loopt de natuurvoeding beter, bij de ander de parfum of de medische hulpmiddelen. Dat kan van streek tot streek verschillen.”

Ad heeft helemaal in het begin nog met mechanische kassa's gewerkt, zo'n apparaat waar je een slinger aan moest geven. Later kwamen de elektronische kassa's die nu ook de barcodes op de waren scannen. Tegenwoordig betalen klanten steeds vaker met een pinpas. De meeste drogisterijartikelen hebben geen uiterste verkoopdatum, ook make-up nog weinig. Anders zou je die ver voor die datum verkocht moeten hebben, maar die zorg heb je als drogist nauwelijks.

Zoon Benno heeft vanaf 1978 als zaterdaghulp in de zaak gestaan. Hij heeft eerst voor een andere opleiding gekozen, mts werktuigbouw en autotechniek. Maar na zijn militaire dienst is hij in vaste dienst in de drogisterij gekomen en heeft hij zijn diploma drogisterij gehaald. Rond de overgang van de gulden naar de euro, tegen de rompslomp waarvan Ad nogal tegenop zag, heeft hij de boel overgenomen. Ad is er nog heel wat jaren blijven werken. “Toen Hillie en ik de zaak verkochten, zei de accountant: ‘één ding, Ad, niet mee bemoeien, als het om de bedrijfsbeslissingen gaat.’ En dat heb ik ook niet gedaan. We hebben nooit ruzie gehad. In 2010 kreeg mijn vrouw hartfalen en ben ik langzaam wat minder gaan werken. Sinds twee jaar ben ik helemaal gestopt.”

In de Herenstraat heeft Ad veel zien veranderen. Eerst de komst van grote ketens, zoals het Kruidvat. De concurrentie daarvan was voor De Salamander duidelijk voelbaar. “Daar is er misschien één die een diploma heeft, de rest heeft helemaal geen vakkennis.” Toch zou er wel behoefte zijn aan goed advies, over allergieën bijvoorbeeld. Je bouwt geen weerstand op als je in een heel hygiënische omgeving leeft, met een doekje voor de wc en een doekje voor het aanrecht. “Het Kruidvat is een rommelwinkel, het is geen drogist meer, het is een manusje-van-alles geworden. En mensen kunnen niet rekenen, als bij ons in de zaak een flesje stond met daarop ‘50 procent korting’, dan zeiden ze: ‘je bent te duur, bij het Kruidvat is de tweede fles gratis’. Hele goede marketing.”

De laatste jaren merk je ook duidelijk dat bol.com in opmars is. “Winkels verdwijnen, en dat komt door de consument zelf. Toen er nog winkeltjes waren in de Oranjelaan en dergelijke... Mensen missen dat toch. Misschien zijn er in de toekomst alleen nog zaken waar je wel langs móet : zonnestudio's, kappers. En tegenwoordig is winkelen ontspanning, funshoppen. Hoewel de straat wat is achteruitgegaan, blijft de Herenstraat een aantrekkelijke omgeving. In de Boogaard baart mij meer zorgen: Leidsenhage wordt zo groot... en afstand speelt geen rol meer.”

Ad is meer dan 10 jaar voorzitter geweest van de winkeliersvereniging. Met de komst van de antiekmarkt, in de zomer elke woensdag, heeft hij zich niet actief bemoeid. “Het was vooral een kwestie van mensen overtuigen dat zij lid moesten worden, en niet profiteren zonder te betalen.” Tegenwoordig houdt de gemeente geld in van ondernemers, dat deels naar de ondernemersorganisaties wordt doorgesluisd.

Aan een visie op de toekomst van het drogisterijbedrijf waagt Ad zich niet. 'Er verandert zoveel zo snel. Als je er een paar jaar uit bent, loop je al achter. Dan kun je niet meer denken dat je wel weet hoe het verder moet. '